

VI.

F. L. Frischii,

Origo quorundam voca-

bolorum Germanicorum & cum aliis linguis
affinitas.

Adler / nomen aquila Germanicum, cuius avis figura & Porussica & Brandenburgica Regis nostri insignia ornat, in his disquisitionibus primum locum habeat. Et sic à Jovis ave initium fiat. Sunt quidem viri docti, qui vocem Adler statim à græco ^{αετός} & hebraico עַדְלָה non sine magna facilitate & probabilitate derivare volunt. Quia vero hic etiam meæ sententiae locus datur, proferam quid videatur, summittamque aliorum approbationi aut emendationi. Inveni in antiquioribus germanicorum scriptorum monumentis vocem Adler non dissyllabam, sed trisyllabam. Dixerunt veteres Adler / A. 1350. in Constat Imperial Goldast; T. I. p. 2. legitur Adelaar ; & in peruestusto codice MS. membraneo è Bibliotheca B. D. Speneri; Lev. 11. den Adalaren / den Griffen / den Wi-
then / den Giren. &c. Putavi quidem primum hoc fieri more Batavorum, & incolarum Saxoniae inferioris ; qui hanc vocem adhuc Adler / sive adeler pronunciant, inserto(e) brevi, & ultimâ syllabâ productâ. Sed cum naturam quam plurimorum vocabulorum examinarem, quæ hoc modo ab illis formantur, & pronunciantur, vidi nostrum Adler non ad ea pertinere. Qui illud primitivum esse credunt, hunc Batavorum morem mihi non objicere possunt. Nam faciunt hoc Batavi tantum in vocabulis derivatis, iisdemque substantivis concretis, masculini generis. Qui vero concedunt esse quidem derivatum, sed non

com-

compositum : etiam nihil efficiunt, si hoc Batavorum niti volunt consuetudine. Nam licet id derivent à Germanico **Ad.** / non tamen ab adjectivo **Adel** id facere possunt, nec à substantivo **der Adel** / nec à verbo **adelen** Non ab adjectivo, quia hæc derivatio apud Batavos in his substantivis in *er* sive *aer* exeuntibus non fieri solet, sed semper formantur aut à substantivis, aut à verbis, ut: **Echuldenaer** / debitor, à substantivo **Schuld**, debitum. **Molenaer** / molitor à **Mühl**, mola &c **Rekenaer** à verbo **rekenen** / Diener à **dienem** &c Non à substantivo **der Adel**, quia hoc substantivum non tantæ vetustatis est, sed in posterioribus seculis florere coepit. Non à verbo **adelen**, quia non tantum ejusdem novitatis est, cum substantivo **Adel**, sed *er*, quia activum est, & hanc significationem etiam derivato suo communicaret, ut **Adeler** significaret eum qui nobilitat Placuit itaque sententia Spangenbergii in **Adelspiegel** / qui terminationem *er* sive *ar* nostri **Adler** sive **Adelaar** dicit esse substantivum Germani. **aar** / sive, *ar* / **ahr** / ut ita **Adler** idem sit ac **Adelaar** / **ein Edler aar** / nobilis accipiter. Utrum Venatores, quos vocant Falconarios, an vero Heraldicæ artis peritū huic avi hoc nomen dederint, alii inquirant. Nostrum jam est analogiam compositionis quam statuimus, & contractionis hujus vocis, monstrare. In Versione Germanica Bibliorum Lutherus composito ejusdem generis usus est. Lev. 11. 13. **Fischhaar**. In aliorum scriptis reperi: **Wannenaar** / **Gabschaer** / **Mausaar** / **Stofsar** &c. In Germaniaæ inferioris regionibus simplex **aar** cum suis compositis frequentius auditur, aut vulgo melius intelligitur. In superiori Germania frè obsoletum est, præcipue vox **aar** pro aquila sumta. Adeo ut voci **Adler** / quasi simplex esset, alias voices superaddant ut: **Meer-Adler** / **Stein-Adler** / &c. Quæ ratio non minus ac ea cujus supra mentio facta est; animum meum eo inclinavit ut vocem **Adler** cum græco **αετος** convenire & primitivum essem diu crederem. Quippe Graci eodem modo dicunt **αιανης**, &c. Sed cum vide-

Compositorum illorum Meeradler / Seeinadler &c novitatem, nam à Lexicographis, aut iis, qui vocabularia germanica conscripserunt, inventa sunt, à quibus magna Farrago novorum vocabulorum linguae nostræ obtrusa est, idque in posterioribus duobus seculis: Præterea tyrannidem perpendarem, quam usus in linguam nostram huc usque exercuit, non amplius miratus sum à composito nostro Adler / simplex illud & extrusum esse. Observavi hujus generis alia vitia, quæ omnia Etymologiæ ignorantia tanquam fœcunda eorum mater peperit. e. g. Dixerunt veteres germani niemer / nicht mehr. Non amplius, nunquam. Ultima syllaba producta Posterior ætas eam corripuit, & dixit, nimmer. Quo factum est, ut cum tono, simul vox mehr ablata videretur. Et quia significatio vocis eam adhuc requirebat, denuo eam addiderunt. E qua compositionis absurditate natum est nostrum nimmer mehr, nunquam. Idem accidit verbo essen / in præterito, addita syllaba (ge) fit geessen / ich hab geessen comedì. Vultus contraxit vocales concurrentes, & dixit: ich hab gessen. Tandem ii, qui aut vanam elegantiam affectabant, aut vulgi rationem loquendi perverse corrigere & evitare solebant, dixerunt, repetita syllaba (ge) ich hab geg: ff. n. contra regulas Grammaticæ nostræ. In aliis ejusmodi vocibus duplex (e) non contrahitur, ut geeiffet geeiffert. Vel si contrahitur, (ge) tamen non repetitur. Sic vox Adelaar primo correpta, deinde pro simplici haberi coepit & tandem cum aliis vocibus composita est.

Cæterum si vox Adler primitiva esset, & quidem è græco εις orta, inveniremus sine dubio in aliis linguis quæ eandem, imo majorem cum græca lingua affinitatem vel ob viciniam habent, plura vestigia. Contra ea vocem nostram & in aquilæ significatione omnibus præter latinæ filias, communem videmus

Arend, aren dicunt Germani inferiores & Batavi. Liquida (n) quia lingualis est, litera (t) vel (d) ejusdem instrumenti facile adhæret. Oren

Gren, Sueci, nam a & o s̄epe invicem permuntantur,
Aurn aquila Runicè in Wormii Lexico.

Earn, Anglosaxones, in Vers **Anglos. N. T. Matth. 24. 28**
earnas aquilæ plur.

In lingua Sclavonica & filiabus ejus eadem vox retineretur &
aquilam significat

Oral, Orel, Sclavonicè, Russicè, Bohemicè. Manet Sueicum
(o), (n) vero in aliam ejusdem instrumenti mu-
tatur.

Orzel, Polonicè, quæ lingua sibilum in pronuntiatione li-
teræ (r) amat, ut olim hebræa. Hinc Grammati-
ci literam r in numero dentalium & sibilantium
posuerunt.

Urgel, Letticè sive Curlandicè. Ubi (r) videtur (g) as-
sumisse ut græcorum spiritum asperum.

Erel, Lituanicè

Germani etiam olim (n) in fine vocis aar habue-
runt; potissimum quando illa in compositione priorem lo-
cum occupabat. Ut in nominibus quibusdam propriis idvi-
dei possumus. e. g. **Urnstadt** / oppidum Turingia; **Urn-
stein** / in eadem regione, in Comitatu Mansfeld. uterque
locus etiam aquilam in insignibus suis habet. Item **Arn-
heim** ad Rhenum, quod Taciti Arenacum esse putant.
Alioquin in Appellativis compositis raro invenitur (ar)
præpositum. Colerus in libro suo de Oeconomia l. 15.
c. 14. genus quoddam milvii vocat ahrovehe. Quan-
do postponitur in compositione, etiam in nominibus
propriis, vix (n) in fine ejus invenies Neuenaar est Co-
mitatus in Electoratu Colonensi ad Rhenum. Cujus Co-
mes se latinè olim scripsit de Nova aquila. Alter Comi-
tatus huic vicinus dicitur Oudenaar i. e. antiqua aquila.
Literæ [r] tamen (i) additum inuenitur. Ut in antiquis LL.
Bajuar. Tit. 20 c. 1. § 1. legitur: Accipiter qui Craniki-
ari dicitur. Hujus vocis priorem partem tres peritisimi
viri du Cange, Spelmannus, & Lindenbrogius statim con-
gnoverunt, posterioris autem ignorantem satis indica-
runt.

runt. Du Cange qui etymon vocis Cranich refert, de [ari] tamen nihil dicit; & vidi illum cum Spelmanno à Lindembrogio seductum esse. Nam hic affert variantem lectio- nem, quam se quasi clave in ad obscuram hanc vocem (ari) solvendam reperisse putat & urget pro Cranihari, Cranihapich legendum esse. Cui Spelmannus, Anglus, qui vo- cem apich melius noverat, facile assensum præbuit, & dixit rectius apich positum esse, quia sc. hæc avis in aliis locis vocetur: accipiter qui gruem mordet, item falco qui grues captat. Certe synonymia vocem ari & apich. Germ. ~~gar~~ ~~und~~ ~~habich~~ hos viros latuit. Sed dicamus ad- huc aliquid de vocis ~~gar~~ contractione, quam attigimus paulo ante in voce ~~niemehr~~ cujus ultima producta olim fuit nunc vero brevisima facta est; eadem accidit etiam voci ~~adelaar~~. Nam Dialectus Germaniz superioris me- diam contrahit, & pro ~~ni-e-niehr~~ dicit ~~nimmer~~ sic pro ~~ā-de-lēr~~ / ~~ād~~ ler / pro ~~mōl-le-nār~~ müller &c. cuius contractionis ratio & sequentibus annotationibus magis patebit. Addamus hic aliam vocem quæ hanc contra- ctionem passa, plane ut ~~Adler~~ nostrum, ~~gar~~ in fine habe- re videtur. Hæc est German Sperber. Sperb/Spter/ Spar. Gothicè sparva, Anglosax spéara, spearva, va- riarum minorum avium olim nomen fuit, & hinc adhuc in dialectis nostris in usu Sperling / Spercf / Spier- schwäb ob frequentem cantillationem & sonum, quem sedentes & volantes edunt. Poëtae Germanici olim hoc vocabulum etiam de cantu angelorum posuerunt. Je- roschin, MS Versio Petri Duisbergensis:

In des Hunnemreiches Zird/ Bey der Engele Gespirce.

Accipiter itaque ille, qui his aviculis infestus est, vocatur Sperb ~~gar~~ sive contracte Sperber. Angli loco ar/ utuntur voce hawk, quod nostrum habich sive hach est, & dicunt Sparrowhawk, Sparhawk. Sueci Sperthöken, quem-

quemadmodum in antiquis Legibus vidimus idem esse: Cranihari & Cranihapich, Vocabulum latino-barbarum Sparavius, quod in Lege Salica legitur, nostrum *aer* bene exprimit. E quo deinde Itali fecere Sparaviere. Galli, Epervier. Latine, quia vocabulum generale non est, quo aviculae minores exprimantur, accipiter hic varia nomina habet. Fringillarius, Merularius &c. Vocabulum Thuscum *airæ*, quod apud Hesychium adhuc reperitur, mihi videatur idem esse ac si nostra lingua adhuc diceremus, *ancæ* *aer* / *Ein Enten-aer*. Aldrovandus l. 2 Ornithologiae avium rapacium genus (ex Germanis autoribus) vocat *Enten Stößer* / Anateria. Eodem Hesychio teste in dialeto Cypria *ayre* idem erat ac nostrum *aer*. E quo Vi-ri docti parant vocem latinam (aquila) originem suam habere, Vid. Vossii Etymolog. sed illud *ayre* faciliiori ne-gotio, omissa palatina [y] ad nostrum *aer* refertur; & aquila lat. ad nostrum *hæcte* / angl. hawk. quemadmodum hebraicum *vay* cum verbo *geize* [unde Geiz / πλεονεξία] convenit. LXX. enim literam y etiam in y mutarunt, ut in voce *γειζερέω* videmus. Græci vero alii gutturalem illam expresserunt tantum spiritu leni & formarunt inde *αινη*. Geiten autem sive geizen nobis idem est ac gehren / olim gteren unde nostrum gter / geyer / vultur.

Si porro in lingua Græca vocabulum quero cui signa quadam insunt, è quibus conjectura fieri potest, omnibus aliis præfero. Non enim semper de Gallina tantum usurpatur, quod in Oeconomicis fieri solet sed avem in genere significat. Hesiodus inquit pro aquila. Deinde de ave rapace in genere dicebatur, quemadmodum & nos sàpè pro Sto: Vogel milvio vel vulture dicimus tantum Vogel / ut: der Vogel hat ihm ein Huyn wäggetragen. Et Galli vocabulum Oiseau, quod avem in genere denotat, de avibus rapacibus & falconibus præcipue dicunt. Quomodo vero cum nostro aar & oren literis suis conveniat, cuiilibet patet.

Restat lingua Hebraica, & qua huc pertinere credimus, I propter

propter literarum & significationis affinitatem, vocem *vultur* legitur Levit. 11, 14. Deut. 14, 13. Litera [v] sive [r] in Europeis linguis vocalem ante se amat & sicut ex *vultus* (vidit) factum est græcum *ρινος*, ita cum *vultur* convenit, græcum *ρινος*, nostrum *nasus* / Suecicum oren Schav. ore.

I.

Annotatio Etymologica.

N antiquorum Germanorum vocibus *vocalis finalis*, ultimam consonantem sequens, plerunque ita corripienda est, ut vix in pronunciatione percipiatur, aut etiam abujienda, si vocis aliquius faciem, qua adhuc usus eam inducit, facilis agnoscere cupimus. Exemplum vidimus in antiquo Cranihari, correpto vel abjecto [i] fit Cranihar, *ein Branichar*. Olim etiam in disquisitione *Vocis an de hoc more quædam diximus* Nam in vetustioribus scriptis invenitur *ah* / abjecto [u] manet *eh* / sive *ad* / quod tum aquam fluentem significavit, & adhuc in nominibus propriis fluviorum & locorum eandem significat Nunc vero de natura consonantium & vocalium, sæpeque à me nominatis schevatissima plura dicamus: non modo ad explicandam rationem hujus annotationis, sed, ut & imposterum, in originibus *vocum* quarundam Germanicarum, & alius scriptis etymologicis, facilis capiar, nec eandem rem toties cum vanosa repetere cogar. Litera consonans consideratur vel extra syllabam, nuda, & sine vocali posita: Vel in syllaba, cum vocali, aut halitu quodam pronunciata.

Extra syllabam nuda posita consonans pronunciatur quidem ut syllaba *integra* c. g. (b) legitur ut be. (f) quasi scriptum esset, ef. Suā naturā vero nil aliud est, quam dispositio sive motus instrumentorum, quibus ad literas formandas in ore utinur. Qui motus, non accedente halitu sive flatu, aut voce è gutture, obscurissimus est, & vix percipi potest, c. g. [b] fric halitu aut voce, nuda labiorum apertio est, non magis auditur, quam alia res mollis

mollis dehiscens , cui cavi quid subest. In litera (d) pronuncianda , multo magis hunc irritum conatum videmus , & cogimur fatei , consonantem esse literam mortuam , si anima suā i.e. vocali vel halitu flatuque oris omni destituta est.

Consonans in syllaba , vel vocali sua præponitur , quæ deinde (post eam , quæ ex unica vocali constat) propriè syllaba simplex est : e.g. ba , ga , ta , la , sa . Vel eidem postponitur , & impropriè syllabam simplicem facit , e.g. ab , es , ir , ot , uk . Finitur quidem in scriptione , per consonantem , in pronunciatione vero duæ syllabæ quodammodo videri possunt , quarum prior , pro mora vocalis sua , longior vel brevior est , posterior vero brevisima . Nam id , quod loco vocalis consonantem finalem in pronunciatione sequitur , non eam moram , quam a , e , i o , u , in aliis syllabis habet , sed auditur modo sonus aliquis subobscurus . Qui fit aut

I.) Instrumentorum , i.e. labiorum & linguæ nudo motu , quæ in priorem suum statum è quo ad formandam literam mota & sublata erant , redeunt sive relabuntur , ut ibi vel quiescant , vel ad formationem alius literæ properent . Quem motum semper levis & brevis halitus sive flatus ex ore comitantur , sine vocis continuatione ; ut fit in syllabis , quatum ultima litera b , p , d , t , c , k , q . Id quod hebrei per Sheva notant . Aut fit

II.) Hoc vocalis in fine consonantis supplementum , nondum clauso gutture , paulum sonante adhuc voce , quæ præcedentem vocalem ediderat , tam brevi vero morâ , ut eâ , quam vel brevis vocalis haberet , brevior sit , in plerisque apertis adhuc labiis , quando flatus ille levis finit : in m) & n) vero etiam clauso ore , per nares . Hebrei ad indicandum hunc pronunciandi modum , sheva suum cum alijs vocalibus , quæ corripi possunt , complicant & certis punctis utantur , quod nulla Europæarum linguarum facit . Aut

III.] Indicamus vocalis finalis absentiam in syllaba quæ in consonantem exit, vel continuando sibikum in sibilantibus s, sch, Z: vel flatum per labia, in literis labialisibus f, ph, v, w: vel halitum apertiorem in h, arctiorem per palatum & linguam ad id sublatam, in ch, h. Si nempe festinatio instrumentorum in pronunciatione harum literarum non superiores duos modos imperat Quod Hebræi etiam per suum scheva indicant, sub gutturalibus vero interdum per patach furtivum Lingua hebræam in hoc soia sclavonica lingua imitatur, quâ Russi utuntur in scriptis suis. Quæ semper voci in consonantem exent, characterem certum appingit, qui ferè apices figuramque latini b] habet, quando fatus ille celerior esse debet, qui in pronunciatione ultima consonantis motum labiorum aut lingua sequitur, & sic præcedens vocalis breviorem moram haberet. Si vero vocalis longiorem moram requirat, ultimæ consonanti idem signum, additur, mutatâ tamen figurâ. Nam vertici prioris, quod nostro b] simile dixi, annexitur versus sinistram lineola brevis transversa sive horizontalis, & in hujus extremitate alia perpendicularis ejusdem longitudinis demittitur, utrumque vocatur Jer. Illud quidem minus, hoc majus.

Germani vero veteres, qui, ut nos adhuc, e jussu modi figura destituebantur, quâ tres supra explicati pronunciationi modi in lingua Hebraica & Sclavonica exprimi possunt, addiderunt consonanti finali unam è vocalibus, [quam ut scheva hebraicum pronunciarunt;] & quidem pro diversitate dialectorum, modo hanc, modo aliam, ut ad ar nostrum additum est i), ad æch / nunc, a], æha/nume u], ahv. Nos solum e] hoc modo adhuc addere sollemus, ut Herz/ H̄rize H̄itz/ H̄ize &c. quo rarius in scriptione eò frequentius in ferrone Idem fecerunt ol. Latini. Calcare, calcar &c. Lingua Italica non à Romanis habet, quod omnes voces ejus in vocales exent. Antiquum Gothicum & Longobardicum idioma ex hac formatione adhuc agnoscimus. Eadem in multis vocibus illam vocalēm

lem finalem abjicere potest in scriptione , in pluribus in sermone , quæ deinde uno è tribus nostris modis pronunciantur. Et quemadmodum abjiciendo ultimam illam vocalem sæpe ad radicem ducor : Ita hic sæpe addendo eam. Si quis genium linguae alicujus vel leviter novit, vocalem illam, quæ addi debet, haud difficulter inveniet. Regulae Grammaticæ interdum illam monstrant. Si vero nulla regula adest, quæ certam vocalem indicet scheva illud finale vocalis subobscure naturam assumat, & auditus judicet, quæ ex vocalibus aptior sit & ad originem commodius ducat e. g. Si gallicæ vocis *hier* latinam originem quæro, ultimam r] pronuncio ac si a] brevisimum eam sequeretur, & fieri hera, quia vero significatio *vocis* [hera] valde remota ab hier, ita etiam si addito e] aut o] [here] aut [hero] formaretur , adjicio tandem i) & mox ob significationis convenientiam [hier] ex [heri] factum esse affirmare possum. Latini eodem modo græcorum vocabula breviora fecerunt. Hinc vocali adjecta radicem sæpe facile invenire possumus, e. g. mel addito i fit Græcum μίλι.

Annotatio II.

Quando in voce germanica , cuius originem querimus, duas consonantes concurrunt, vocalis illis interpolanda est, quæ sæpe ad vocis etymon dicit, ut Adler inserto e) inter d) & l) sit Ȑdeler / Ȑdeler.

Nititur hæc regula iis, quæ diximus de syllaba simplici propriè & impropriè sic dicta, i. e ubi consonans simplex vocalem simplicem vel præcedit, vel sequitur, [ba] (. b). Hanc syllabam simplicem omnis consonans simplex in omnibus vocibus, omnium linguarum, semper & ubique (etiam nude posita, sine vocali scripta) facit. Quia sine vocali, sive uno è tribus illis modis pronunciationis, quorum supra mentiorem fecimus, qui in clarioris vocalis locum succedere possunt, nulla consonans auditur. Est vero Consonans simplex: ad quam effterendam unicum tantum pronunciationis instrumentum

requiritur, ut lingua, vel labia, & quidem, quod ad linguam attiner, unus tantum locus in ore, ubi ea, accedente voce literam format, vel in gutture, vel in palato, vel ad dentes allidendo, vel per dentes sibilando. Quando duas simplices concurrunt fit consonans composita. Ad quam efferendam unicum pronunciationis instrumentum, aut unicus locus in ore non sufficit, & hinc semper duas syllabas simplices in se comprehendit. Exprimunt has consonantes, vel unico charactere, ut in lingua Græca ψ φ ξ ζ. In lingua sclavonica præter has græcas etiam figuræ sunt quibus, tsch, & sch lenius & asperius, item quâ tres consonantes concurrentes denotantur, nempe schtsch. Vel duabus aut pluribus characteribus. Quando nimirum consonantes simplices tantum componuntur, quia duplices & triplices in lingua non sunt, licet esse possint, & tam facilis negotio fingi, quo illa, quos habemus, fieri sunt. Hujus posterioris generis lingua nostra præ cæteris plena est. Facilitate compositionis reliquas literas superant sibilantes & liquidæ, þ / sp / sch / st / spr / spl / str / schl / schm / schn. Schr. Schw. bl br / br fl / fr gl gn / gr. Bl / bn / kr / pf / pfl / pfr / pl / pr / tr / zw. ex his quædam etiam græcae & aliis linguis communes sunt, contra alia germanica quasi propriæ. Sic græca alias consonantes conjungit, à quarum compositione & usu nostra abhorret, ut sunt: ττ, μμ, δδ, θθ. Hævero compositiones omnes intelliguntur de ea, qua syllabæ, & sic etiam vocabuli initium fieri potest. Alias concurrunt in medio vel in fine vocis consonantes, quæ duplicitibus vel compositis non eodem modo possunt adnumerari, sed in syllabarum separatione partim quidem divelluntur, quia vero unius instrumenti & soni sunt, ut ff, ss, tt, ll vocalis interpositionem, de qua hic sermo est, raro admittunt. Partim, ubi inutilis appendix duplicem fecit, non separantur, multoque minus huc pertinent, ut in Belgica voce arent sive arend, [nd] in fine, ubi coœcus usus literam (t) sive (d) addidit. Item in Germ pf. ubi f. tantum dialeti superioris Germanæ signum, ad vocis essentiam minime

nime pertinens, ut **Pſahl** sive **Wahl**, palus, i. **Pſuh**, Saxonicè **Publ.** Palus, paludis **Ropf/Rop** caput, &c & quæ hic hujusmodi cautiones plures addi possent, à nobis vero suo loco reservantur. Sufficiat nunc usum hujus annotationis in quibusdam exemplis etiam ex aliis linguis petitius monstrasse: Et quidem primo è lingua latina. In hac Nominativus nominum substantivorum tertiaræ declinationis sèpissime contractus, & ex duabus simplicibus consonantibus duplex facta est. e. g. Lux, habet dupl. (x) Hæc in lingua latina composita est, vel ex [cs] vel ex (gs) è quibus [cs] hic facile præfertur, quia obliqui illud (c) retinent, & significatio ad verbum luceo dicit, insertâ vocali inter illud (cs), sine dubio olim Nominativus fuit luce^s vel lucis, (c) pronunciato ut ante a, o, u Ita in praetero verbi luceo, (x) ex [cs] ortum, in luxi vero, si praeteritum verbi lugeo est ex (gs) vocali interposita olim videtur fuisse lugisi lucisi. Porro (&) duplex est, latini vix vocabulum eā incipiunt, divelli tamen non potest, resolvitur in etymologiā in (c) & (t,) (g,t,) (qu,t,) interponitur secundum regulam nostram vocalis & fit è fractum, fragitum; e doctum, docitum; ex audacter, audaciter; è salictum, salicetum, è lectum, legitum; e fector, sequitor. Eodem modo ob (pt) præpositio propter, inserta vocali ej] resolvitur in prope & ter] terminationem particulis aliis communem. Græci eodem more dixerant φλογός φλοξ, τριχής τρίχης γόνατος γόνατος olim pro γονι. &c. Et sicut hoc in hic duplicitibus fit: ita & in aliis quæ syllabarum initium non esse possunt. Licet quoque vocalis interposta etymologię non inserviat ad inveniendum primitivum, resolvimus tamen eā sape composita & in enimus simplicia, e. g. in voce simplex inter m) & p,) quæ hic concurrunt, ponitur e,) deinde m), quia non amplius labialis sequitur, rursus in n) mutatur, & fit præ oficio, sine; porro x) supra indicato modo resolvitur in cs] quod ex genitivo sumo, quibus a' iud e) sc' ingerit, & radicem plicare indicat. Hebrai defectum hujus absentis vocalis, quam quælibet con-

sonans simplex includit, per scheva suo more significant. Slavonica lingua suum Jer majus in tali consonantium concursu in media voce inserit, plerumque tamen loco ejus superius signum quoddam addit, quod fere figuram hebraici Jod habet, & vocatur Jerik sive pajerock Germani veteres, sicut in fine, ita & in medio vocis, consonantibus unam è vocalibus adjunixerunt, qua ob brevissimam moram quam habebat incerti soni fuit. Hinc variavit sape in una eademque voce per universas vocales. In nostro adl, invenitur adal, adel, adil, quod ipsos Germanos tum temporis in lectione non confundebat, sicut hebræus etiam sine punctis vocalibus, matribus lectionibus [ut dicunt] tantum adhibitis legere potest: quod tamen alii gentibus magnam difficultatem parit. Ita sape licet ejusdem gentis posteri simus, tamen veteri ista scriptione Germanorum miro modo nos impeditos videmus. Cæterum, quando Veteres Germani in vocalibus, quas nunc contrahimus, vocales suas, etiam in scriptione, consonantibus concurrentibus inseruerunt, eo ipso vocali cuidam tonum dederunt, qui deinde in contractione auferrebat. e. g. Vocarunt olim urbem Saxoniz **Quedlinburg**, vulgo **Quellenburg** in diplomaticis & alibi **Quedelinoburg**, vocalis i] tunc longiorem moram habebat, quam nunc post contractionem, qua vocales longæ sape in breves mutantur. Hinc ex **Adel** factum est **Idler**. Quando vero vocalis illa redit, reddit simul syllabæ suum tempus sive tonus. e. g. Vox latina balneum habet consonantes concurrentes ln] securidum annotationem nostram interponitur vocalis, quæ interim eodem modo pronunciatur ac Hebræorum scheva mobile, vel a]vel e] vel i] brevissimum, & fit balan, balen, balineum, voce sic crescente, tonus in prima syllaba non amplius locum habet, quia quarta à fine fit: litera inserta, ob brevitatem, eum non admittit: ultima hic non amat tonum, ergo necessario penultima longior fit, quam antea post contractionem fuit, & tunc bala, bale, balineum facile ad Græcum **αλενιον** dicit. Sic in **Idler** infero e] tonus ad ultimam syllabam rursus sc inclinat.

Prius-

Priusquam ad nostri compositi priorem partem accedo, & vocis Adel originem eruere tento, alias duas annotationes præmittam quæ sententiam meam in his & aliis disquisitionibus illustrabunt.

Annotatione III.

VOces omnes primo eas res exprimunt, quæ in sensu cadunt, deinde per tres illos tropos Rhetorice, Metaphoram, Metonymiam & Syncdochēn alias res quoque notare possunt. Nam quæ sensibus capiuntur nobis pueris statim occurunt, & sic prius nomina sua sortiuntur. Quæ vero invisibilia sunt aut ad intellectum pertinent, tardius, & non nisi maturiore ætate, à nobis considerantur & capiuntur. Quia itaque non omnem intellectus captum excedunt, nobiliora præterea, & valde necessaria sunt, requiriunt certa nomina, quibus à nobis appellantur & in sermone aliis quasi monstrantur. Nam nomina nil aliud sunt, quam vicarie imagines earum rerum, quas non semper in promptu habere possumus, sàpè tamen aut cito repræsentare volumus, vel auditui per sonum articulatæ vocis, vel viliu per distinctam characterum scripturam. Hec nomina non possunt à re ignota sumi, sed necessario à notiori, nempe ab ea, quæ anteā in imaginationem nostram per sensus externos venit. Sic insigniuntur res, quæ ad intellectum pertinent, nominibus earum rerum, quæ externis sensibus concipiuntur, id quod fit; vel propter similitudinem quandam, per Metaphoram: quando, ut Cicero offic. l. i. c. 4. inquit, Natura ratioque similitudines ab oculis ad animum transfert. Et ut Clauberg in Arte Etymol. Teuton. p. 9. inquit: à sensibilibus ad intelligibilia quam plurima vocabula traducta sunt. Vel propter connexionem quandam per Syncdochēn, aut Metonymiam. Illa cuiuslibet radicis primigenia significatio, est essentialis, princeps, universalis, & propria. Hæ sunt accidentiales, secundæ, spuriæ, impropriae sive tropicæ. e. g. Anima ratione originalis est gregarii & ventus. Significat ergo

ergo primario & proprio spiritum sive flatum quemcunque qui in sensus cadit. Hinc & à Poëtis pro vento ponitur. **Wind / Luffr.** Per Synecdochen usitatus significat halitum, sive spiritum hominis, quem pulmo per os trahit & reddit. **Der Othm** Per Metonymiam sumitur pro spiritu, sive illa parte homini's, qua sentit & vivit, qua respirat, & qua præsentiam suam hac respiratione indicat; sine qua præsens esse non potest. **Das Leb'n des Mensch'en** / qua illi cum reliquis animalibus communis est. Deinde etiam illam meliorem nostri partem denotat, qua sapimus & intelligimus & æterni sumus. **Die Seele / der unsterbliche Geist des Menschen.** Per Metaphoram denique quicquid vita quasi alicujus rei & principalior pars est, ut vocalis est anima consonantis. Delectatio & utilitas anima poëseos

Sio vox Nobilis, nobile, ratione originis significat quicquid in eo statu est, in quo facilius præ aliis potest oculis vel aliis sensibus nosci, ut mons altior aliis; ut lenta inter viburna cupresi. Sicut à motu fit mobilis, beweglich / ita à notus, nobilis. **Rennlich / Renobar /** notus vero est à nosco, quod est à graco γενέρον aut frequentativum ab antiquo noo, græc. οὐετός.

Per Metonymiam significat nobilis, i. e. quicquid ob eum statum, in quo præ aliis nosci potest, etiam insigne, & celebre est, wohl etennt / edel / ansehnlich.

Per Synecdochen dicitur nobilis, qui nobili genere natus est, &c. von Adel.

Per Metaphoram quicquid in aliis rebus alia antecellit, ut virtus nobilior pecunia; animi dotes nobiliores corporis venustate.

Generosus, a, um, derivatur à genere, & propter terminacionem osus, (qua semper adjectivis quibus suffigitur significationem multitudinis affert) significat eum, qui multum à genere suo, vel generis sui habet. Ut arenosum, quod multum arenæ habet; cibrio-

ebriosus qui multum ebrietatis habet &c. Per synecdochen dicitur de hominibus, qui nobili & antiquo genere prognati sunt, quod Græcis *ινυμίς*, nobis *wohgebohrn* est. Per Metonymiam, pro iis, qui præstantiores sunt aliis. Per Metaphoram, de vino, de arboribus & aliis rebus.

Annotatio IV.

COnsonantes vulgo à Grammaticis dividuntur in mutas & liquidas. Illæ non possunt distincte intelligi in pronunciatione, si syllabam finiunt, sive, ut supra diximus, in syllaba improprie simplici ; nisi instrumenta i. e. lingua vel labia relabantur, & flatus sive halitus sequatur, e. g. si in pronunciatione syllabæ ib] labium inferius non relabitur, facile intelligi potest cur Grammatici ejusmodi literas mutas appellaverint. Eodem modo in syllaba ot] si lingua ad formandam literam t) ad superiores dentes illisa, non cito recedit consonans muta manet, sola vocalis o] auditur. Palatinarum eadem est ratio, ut in syllaba ok) si lingua posterior pars non aperit tursus guttur, ut halitus sequi posit, consonantem k] mutam habemus. Vix è conatu instrumenti auribus ipsi percipiimus quæ consonans vocalem sequi debeat. Liquidarum vero i. e. literarum l, m, n, r, hæc natura est, ut percipi possint, si syllabam finiunt, et si instrumentum pronunciationis in loco, in quo eas formavit, maneat, si modo è gutture sonus continuatur. Relabentibus vero instrumentis illis, retinent rationem eandem, quâ mutas pronunciamus, e g in pronunciatione syllabæ ol) lingua ad dentes immota hæc potest, & tamen l) audietur. Sic m) post vocalem percipietur per nares, etiam si labia clausa maneant, n) paratione per nares sonum suum retinere potest, r) vero tremulum suum sonum ad superiores dentes, aut anteriem palati partem, apud nos continuat, et si lingua non relabatur. Si vero instrumenta relabuntur, vocalis, qdæ has consonantes, ut omnes alias, comitatur clarius auditur,

tar, quam in aliis, adeo ut Grammatici quidam nomina liquidarum scribant, ele, eme, ene, ere, & sic liquide sunt, quia fluunt quasi è vocali in vocalem, si nempe instrumenta in locum suum recedunt. Quia vero, si manent in loco ubi formant has liquidas, tamen eas intelligere possumus ideo à quibusdam semi vocales vocantur. Hæc est causa primo, cur quælibet muta cum quadam ex liquidis componi possit. Apud nos quidem sola sibilans crassior [sch] omnes patitur, apud alias gentes vero etiam alia compositio in usu est, ut sc lecken / schmecken Schnecken / schrecken. Deinde cur tam facile transponantur cum vocalibus & consonantibus, ut *rapax*, *ari*, *oren*. *Born* / *Bren* *Bernstein* / *Brenstein* gall. pourmener olim nunc promener, fourmage nunc fromage, *Brust* / Holl. *Borst*. *Templum*, temple gall. *Temp*. t. *Balcf* / *Block* / ablette gall à diminutivo alberta, naelde. Holl. nos *adel*.

VII. Ex his itaque patet, & quidem ex annotatione III, nostris del. s. & del significationem non esse primigeniam, sed tropicam in voce *Adier* / *etn* edler *aar* & sic eadem ac in vocibus latinis *Nobilis* & *Generosus*. Ergo sensus primigenius quadratus est, quem ego invenisse credo per transpositionem liquidæ l. secundum Annotationem IV. quam saepius in antiquioribus scriptis in hæc voce *adel* inveni, & hinc substitui loco *adel* sive *adl*, nostrum *Alt* sive *Ald*.. Hoc olim substantivum fuit, & significavit progeniem, *ein Geschlecht*. In Ulphilæ antiquissimo codice Gothico Evangelistarum, legitur *Luc. I. v. 50.* *Jah armahairtei is in aldins alde thaim ogandama ina*, Gerun, verbum de verbo translatum: *auch barnh. räzig ist in der Geschlechte Geschlechthe*, *des* *nenn fürchtenden ihn* *Stiernhilm* in Glossario suo, quod post Junium ad hunc codicem fecit, addit Suecicam vocem *ald* ejusdem adhuc significationis. In aldins alde ergo Gothicæ, est Græcum *γενη γενες*. Idem codex Ulphilæ compositum habet, quod hoc pertinet *Luc I. v 7.* *ba* *framaldræ dage seinæs Wesun*, ambo processissent in dies bu-

bus suis. v. 18. Jah quens meina framaldozei in dagam
seinaim : & uxor mea procesfit in diebus suis. Luc. 2. 36.
Soh fram aldra dage managaize. Hæc [Anna] pro-
cesserat in diebus multis. Nos zdhuc habemus ~~alter~~
non tantum in significatione senectutis, sed & ætatis
& avi, & pro fram aldra &c. ~~vera~~ ~~eten~~ Stiernholm in
Glossario porro inquit, Ala gignere est, ala Finnicæ, Ello
Hungarice vivere Anglo Sax. aldon vita, anima, spiritus,
aldre, vita. Si addimus latinum alo , alere ; & altus:
item oleo, pro cresco , unde adolere , adolescens, adultus
suboles, proles, &c. facile apparebit, quomodo hæc sensu
sum primarium nostri ~~de~~ constituent. Vivere itaque &
vivere facere, sive ætatem habere quamcumque, vitam age-
re, vita frui , gignere sive generare significatio illa est, ad
quam descendere cogimur, ad investigandam radicem
nostræ ~~de~~ è qua fluxit sensus quem etiam adhuc nostrum
~~de~~ habet, quod nobis est priscus, antiquus, vetus, senex.
Qui diu vivunt , liberos generant , dvitias congerunt,
multas res gerunt , affinitatibus potentes sunt , à junio-
ribus magno honore afficiuntur, ut Poëta testatur, & de ma-
joribus nostris etiam jure dici potest:

Magna fuit quondam c. pitis reverentia canis,

In que su: pr. tio ringa senilis erat.

Senes ad Plini patum provehebantur. Et si apud Græcos
presbyteres ; apud Latinos seniores & senatum ; a-
pud Polonos Starostas ; apud Gallos les anciens inveni-
mus : Nos addere possumus nostros Aldermann / &
forte etiam Gravios , quam vocem **Grav** / à Germa-
nico **grau** canus nonnulli derivant, quod suo loco pluribus
exponam. Et licet non omnes seniores cives ad magistratum
per venire potuerint , præ advenis tamen & exteris , qui
non diu in eadem gente vixerunt , aut genere obscuro orti
erant &c. multum sibi tribuerunt. Hinc apud Græcos &
Latinos Caji sive Gaji , ~~ārīzōnē~~, Aborigines, Patricii , ge-
nerosi &c. apud Polonos **Gzlat** sic nobilis , à nostro
Schlech / **Geschlech** , & in Rebus publicis quibusdam

Germaniaꝝ ſive civitatibus liberis Imperii, Nobiliores ci-
ves è quibus ſenatum legunt **Geschlechter** nominantur. Ita-
li ex Senior fecerunt ſuum ſignore **Herr**. Ex his appetet
connexio vocis **Ald** & **Adel** quod ad ſignificationem atti-
net, & ad literarum convenientiam per transpoſitionem li-
quidꝝ. Addo, quod **adel** olim non tantum de eo, qui ex
antiqua ſtripe & nobili genere prognatus erat, dicebatur;
ſed & de eo, qui modo e legitimo matrimonio ortus erat.
Vetus Chronicon MS. è B. bl Regis nostri, ab anno 1229.
hanc ſignificationem his verbis indicat **Abimelech was
richtere und Reves-Sone / unde floc'h ſiner Adelbro-**
dere ſeventich dōc. Abimelech erat judeſ & filius è pel-
lice & interficiebat fratres ſeptuaginta è legitimo patris ma-
trimonio natos. Denique de omni eo qui legitimus erat.
Olaus Wormius in Lexico Runico habet: **adile mals, le-**
gitimus actor cauſæ.

Pro antiquorum d) vocis **adel**/ in **alt**/ antiquissimo
errore, ſive more ſcribentium, invenimus etiam t] quod
adhuc retinemus. Lipsi Glosſarium habet eldi, ſenecta.
Ureldi, ſenium. Keronis vero, altiu, vetera; alta, vetu-
ſtam. E quo ſimil videmus jam olim in hac voce a] & e)
alternaffe, ut adhuc **adel**/ & **edel** habemus, manet vero d)
in Holl. oud. Angl. Old. vetus, & Anglosax. yld genera-
tioꝝtas.

In voce **ald**/ ſecundum ea, quæ ſupra diximus in
annotatione II. vocalis inter l) & d] ſubintelligenda eſt.
Quam etiam insertam invenimus in voce latino-barbara **a-**
lodium. Bignonius & Wendelinus alodium à noſtro **ald**/
ſive **alt**/ derivant. Et Dn. du Cange in Glosſario ſuo ad
hanc voce, definitionem è charta anno 1078. refert,
quæ noſtrum etymon valde conſirmat. Eſt, ait, naturaliter
alodium ab ~~antiquo~~ nullam omnino cuiquam reddens con-
ſvetudinem, eidemque à **progenitoribus** jure hæreditario
contingens &c. Svecice etiam odal, odul proprietatem &
hæreditariam bonorum poſſeſſionem ſignificare dicunt.

Verio tandem ad reliqua, quæ in voce **adel** ob-
ſer-

servavi. In qua vel mutatur, vel additur, vel aufertur litera, vel fit contractio duarum syllabarum in unam. Idque potissimum in nominibus propriis, quorum magnus numerus est. quæ cum ea composita sunt. Adjiciam vero hic ad rationem hujus mutationis explicandam.

Annotationem Viam.

OMnis vox, quæ vulgo sæpius proferenda est, vel ob tredium repetit. oni contrahitur, vel ob ignorantiam & negligentiam mutilatur, aut non recte pronunciatur. Exemplo sint vocabula apud Monachos olim & Clericos trita, quæ in nostram lingvam irrepserit ut Monasterium, Münster; Præpositus, Probst; Præbenda, Pfründe; Refectoriū, Reventer; Episcopus, Bischoff; Monachus, Mönch &c. item nomina propria locorum; Friaul, Forum Juli; Augusta, Augst; Babenberg / Bamberg; Treviri, Trier; Moguntia, Mainz; Confluentia, Coblerg &c. Et non pauca aliarum rerum nomina ut: Hospitale, Epitell / emplastrum, Pflester / &c Potissimum nomina propria Virorum & foeminarum hoc modo adhuc apud nos deformati fiunt, quod vel pueris notum est. Adeo ut corrupta illa nomina sæpe etiam in Baptismo S. infantibus dentur, quia antiquior & verus usus sensusque eorum ignoratur. Quæ in sacris literis aut in Græca lingua alias occurunt, pluribus nota esse solent, per Onomastica illa, quæ ob hanc rem conscripta sunt. Germanica vero majorum nostrorum nomina ignota fere omnibus manent. Quia non minorem mutationem experta sunt, quam nostra, quæ nunc à sanctis habemus, ut Hanns / Elß / Ilse / Gräte / Kettel / Trine. Ita Kunz Heinz / Fritz. Præcipue quæ cum nostro Adel componuntur, ut Albrecht / Eitelfrid / Edvard / Adolph / Ulrich / &c. In quibus, quia in tot lingvis, nostræ affinibus, reperiuntur, & omnia fere etiam latinam terminationem nacta sunt, omnes literæ primitivi ald sic adelmutata sunt:

Prima a] in e) Adalbertus, Ethelbertus
 in u) A^ttalbert, Udalricus,
 in o Odalger, Obertus.

Secunda d] si l] transpositum est, in t, th, tt, Aubertus
 Ethelbertus, Ertelbertus &c.

Tertia e) in a) vel i] Adalbertus, adilbertus.

Quarta l] more Holl. & Gall. in ti] Aubertus,
 quo facto au) in o] sicut in pronunciatione ita in
 scriptione transit, Obertus, Obrechte

Vel abjecitur in eis: Secunda litera d] Ailmerus, Elmar,
 Ealredus: vel Tertia e] præcipue non transposito l]
 vel quarta l] Adebert, Ademarus, Adenulphus.

Vel additur in medio a) Eadmerus,
 aut l] duplicatur Ellrich / Ellenhart
 vel in fine a) e) o) loco schevaris finalis Adalaricus,
 Adeloaldus, Adelegotus

Contractio vero fit in Al, vel El, Albrecht / Alard, Elmar,
 Ellrich.

Transpositio literæ l] qua ald in adel mutatur non semper
 fit. Invenitur Altbert pro Adelbert unde mutato l]
 in u) sit Autbert Item Altger, Altirich, Alwolf, Al-
 tram, Altman, Altmar, Altmund & nom. form. At-
 ilind pro Adellind

Nomina pro Nomina vero hæc quæ in scriptis passim inveniuntur cum
 priacum Adel variationibus suis communioribus fere hæc sunt:
 compofit.

Adel, Alto, Adelo, Outilo, Attila, Adila, Odilo
 Adalardus, Adelardus, Adelhart, Ethardus, Alhart, Alardus,
 Ellenhart, Elardus, Ellnart.

Adelabertus, Adelbert, Etnelwerdus, Ethelbertus, Edwardus,
 Eadward, Ethelward, Adelwardus, Adelbrecht, Albe-
 redus, Albertus, Albrecht, Alvardus, Elbert, Alwar-
 dus, Albardus, Autbertus, Obertus, Obrechte.

Adalofredus, Adelfried, Alvaredus, Alvredus, Uttafried,
 Litelfri d / Eicelfriz.

Adalogerion, Adelgir, Adalger, Adelker, Altger, Odalger,
 Odaker, Edgarus, Edagar, Alker. Ade-

- A**delomarus, Ademarus, Eadmarus, Aimarus, Ailmerus,
 Elmerus, Almarus, Audemarus, Altmar, Otmar,
 Oud'naer. Omer, Gall.
Adelulphus, Adenulfus, Ethelulfus, Athaulfus, Adelhulf,
 Altolf, Sulphus, Adlef, Adolph, Eadulf.
Adirredus, Ethelredus, Altarad, Oldrad, Ealredus, Ail-
 redus.
Adelwolf, Ettelwolf, Adelofus, Eittelwolf.
Adalaricus, Aldricus, Authericus, Odericus, Altirich, Au-
 trik, Alrich, Edric. Erich. Udalricus, Ulrich.
Adelegotus, Adalgotus, Adelgut.
Adeloaldus, Adelhuld, Adoldus, Adeloidus, Adold.
Adelram, Alram, Alram.
Adalovicus, Adelwig, Albicus, Alwicus, Eadwig, Adel-
 beich Alwig.
Adelwin, Alboinus, Albinus, Alguinus, Alcuinus, Alwi-
 nus.
Adelbodus, Ethelwodus, Elbodus, Ethelbaldus, Ethelwolf-
 dus, Odibaldus &c.
Adelhelm, Adoalmus, Adelmus, Aldhelmus.
Adelmund, Edmundus, Eadmundus, Almund.
Adelgrima, Othelgrimus, Altirim
Adelung, Athelunus, Othlonus, Altanus, Aleanus, sic Ad-
 lani, notus olim populus ad nostram radicem Adel-
 mihi referendi videntur, vide quæ hic ad vocem A-
 deling sequuntur.
Adelmannus, Almannus, Altmann &c.
 unde Nomen Alemannorum magnæ Germanorum
 gentis quæ Adelmanni, quo nomine adhuc univer-
 sa natio nostra à Gallis vocatur, les Allemands & ter-
 ra nostra l'Allemagne. Italice Allemagna, Alemagna.
 Quæ derivatio mihi præ ceteris semper probabilissi-
 ma visa est.
 Sunt & alia plura ut Adalgisus, Adelheit, Adelagus
 Adeldegen, Adelvind, Ethelstanus &c
 Nomina mulierum etiam non pauca nostrum Adel ha-
 bent. Adela

Adela, Adla, **Alda**, Attle, Attrla, &c.

Adelheit, Adeleda, Adelheydis, Aleda, Alheit, Aleke

Adeltrud, Aldrud, Aldetru, Altrudis, Edeldru, Edeltrudis.

Adelgund, Adelogunda, Adalgund, **Aldegond**, Aldegundis.

Adelhuld, Adoalda, Alilda, **Adelhild**, &c.

Adelgart, Altcart, &c.

Adelinda, Atilind, Adelunda, hodie testante Rudbeck,

T. I. p. 203. adhuc Alunda &c.

Adjungam nominibus his propriis utriusque sexus, duo appellatiya, quorum primitus est antiquum & obsole-
tum.

Ædeling.

Adeling, sive, **Adalting**, **Eadeling**, **Edheling**, **Ething**, **Edling**,
Ædelan. Adalingus, &c de quo Glossaria Spelmanni
& Dn. de Cange pluribus videri possunt omnes à no-
stro **Ædel** derivant. Præcipue Spelmannus è Gotho-
fredo Viterbiensi ad A. C 776. affert hæc verba:
omnes Reges illi fuerunt **Adelingi** i. e. nobiliori pro-
sapia quæ apud illos dicitur **Adelinga**. Hinc, addit
Rudbeck. Tom. I. Atlant. p. 211. Edda in regum
marinorum nominibus primo loco Regum filios rei
piraticæ incumbentes Atlantes appellat. Paulus Dia-
conus l. I. c. 21. Postquam plurimos Longobardo-
rum Reges & eorum filios recensuisset, tandem ita
concludit. Hi omnes Atlingi fuerunt Sic enim apud
eos quædam nobilis prosapia vocabatur. Videatur
& Dominus du Cange in Glossario ad vocem Clito.

Alraun.

Posterior est ex antiquis temporibus appellativum,
& à nobis nunc pronunciatur **alraun** de quo ad vocem
raunen plura dicemus, hic paucis priorem syllabam **Al**
attингemus. Olaus Wormius in Monumentis Danicis p.
514. & 523. in Fastis Danicis l. I. c. 1. & l. 3. c 3. testa-
tur, Danos literas suas figuratum ductibus à cæteris di-
scrpantes olim generatim vocasse Runas. Quarum qui-
busdam ad res gestas consignandas & ad scribendum,
aliis magi in incantationibus suis & præstigiis uterentur.

Runer

Runer inquit porro, vocabant astrologos, & ob præstani-
tiam quosdam eorum adelruner, quod nomen ipsis etiam
fœminis attributum, unde vox Alruna quasi adelruna quæ
à Scriptoribus variè depravata est, & ex ea fecerunt Ali-
rumna, Aliorumna, &c. Alyrumna à Gothis teste Jor-
nande c. 24. de rebus Geticis, Magæ dicitæ sunt, addit du
Cange in Gloss. ad hanc vocem: Hodie etiam à Germanis
Alrunen Magas vocari constat. Quod quidem ego affir-
mare non possum. Radicem certam, quam nonnulli her-
bae Mandragoræ sive Circææ esse cum Matthiolo putant,
vocant adhuc **Alraunæ** / Impostores singunt illi figuram
humanam, & deinde à magice arti deditis ei nescio quid
tribuitur, qui credunt eam spiritu familiari sive dæmone
animari, & omnia suggestere, aut pecuniam suppositam
multiplicare, & quæ de modo effodiendi eam plura ani-
cularum deliramenta vulgo circumferuntur. Tacitus
Cap. 8. de mor. Germ scribit: olim Auriniam apud Ger-
manos in magna veneratione fuisse, de qua voce multo-
rum conjecturæ à Kirchmajero in Coment. ad hunc libel-
lum collectæ sunt, plerique consentiunt posteriorem vocis
partem esse **rūnen**. susurrare de priori vero sententiæ mire
variant Illi ipsi qui putant esse nostrum Adelruna sive Alruna
non viderunt in Tacito propterea syllabam Aut non esse
corrigendam, quia pro al sepe au invenimus ut Aubert
pro Albert, Aumar pro Almar, &c. De aliis compo-
nitis & derivatis e. g. de Alsacia **Edelsäß** / &c quia non tam ad Etymologiam
quam ad Lexicographiana pertinent nihil dicimus.

Hæc jam sufficiunt.